

Stappenplan

KLIMAATNEUTRALE ORGANISATIE 2020

*De ondersteuningscampagne voor gemeenten
die zich engageren om in 2020
een klimaatneutrale organisatie te zijn.*

1 INHOUDSOPGAVE

1	Inhoudsopgave	3
2	Doel en inhoud campagne	4
2.1	Doel	4
2.2	Basisengagement provincie	4
2.3	Basisengagement gemeente	5
2.4	Praktisch stappenplan	6
3	Waarom deelnemen?	7
4	Ondersteuningspakketten	8
	Ondersteuning bij opstellen broeikasgasinventaris.....	9
	Extra ondersteuning bij participatief proces en selecteren acties die de broeikasgasuitstoot verlagen	9
5	Deelname praktisch.....	10
6	Contactpersonen.....	11

2 DOEL EN INHOUD CAMPAGNE

2.1 DOEL

De provincie Antwerpen wil samen met zo veel mogelijk gemeenten als organisatie klimaatneutraal zijn tegen 2020. Dit wil zeggen dat we de eigen uitstoot van koolstofdioxide (CO₂), lachgas (N₂O) en methaan (CH₄) zo veel mogelijk willen verminderen en vanaf 2020 de resterende uitstoot compenseren. Hiermee nemen we als lokale besturen, in afwachting van internationale akkoorden, onze verantwoordelijkheid in het klimaatbeleid op.

De campagne 'Klimaatneutrale Organisatie 2020' heeft als doel om gemeenten te ondersteunen bij het klimaatbeleid en de inspanningen van provincie en gemeenten te groeperen, zodat communicatie naar het grote publiek een grotere impact heeft.

Niet alleen zet u via deze campagne in op eigen klimaatdoelstellingen, u bereidt uw gemeente grondig voor op de Europese richtlijnen die meer en meer inzetten op het lokale klimaatbeleid. Zo zal vanaf 2019 elk nieuw overheidsgebouw een [BijnaEnergieNeutraal gebouw](#) moeten zijn.

Bovendien zet Europa via de Energie-Efficiëntie Richtlijn sterk in op vermindering van het energieverbruik van overheidsgebouwen, waardoor ook vanuit Vlaanderen allerlei maatregelen kunnen volgen. Met de in november 2012 [nieuw aangekondigde projectsubsidies](#) erkent ook minister Joke Schauvliege het belang van klimaat als gemeentelijk beleidsdomein.

2.2 BASISENGAGEMENT PROVINCIE

De provincie engageert zich om een klimaatneutrale organisatie te zijn tegen 2020 en deelt haar ervaringen met de gemeenten door middel van kant en klare ondersteuningspakketten. De pakketten die reeds uitgewerkt werden staan op www.provant.be/klimaatneutraleorganisatie2020.

Via deze campagne biedt de provincie Antwerpen uw gemeentebestuur:

- een groter kader voor uw klimaatdoelstellingen en -acties, zoals bijvoorbeeld
  - het bijhouden van een energieboekhouding en eraan gekoppeld energiezorgsysteem
  - energiezuinige renovatie van gemeentelijke gebouwen
  - aankoop van groene stroom voor gemeentelijke gebouwen
  - sensibilisatie-acties naar personeel
  - acties voor duurzaam vervoer bij dienstverplaatsingen en woon-werkverkeer, zoals de fietsvergoeding
  - ...
- technische ondersteuning bij het detecteren en nemen van maatregelen
- de instapmogelijkheid in projecten met buurgemeenten of projecten van de provincie
- afstemming met andere overheden
- een communicatieplatform met materialen op maat zodat uw klimaatbeleid weerklank bij inwoners krijgt

De campagne loopt van 2012 tot 2020. De ondersteuningspakketten worden uitgewerkt op basis van ervaringen binnen de provincie tijdens de looptijd van de campagne. In het hoofdstuk 'Ondersteuningspakketten' vindt u een overzicht en een tijdslijn.

Verschillende provinciale diensten werken intensief samen om deze gemeentelijke ondersteuning te voorzien. Kamp C, steunpunt duurzaam bouwen van de provincie, het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH), Provinciaal Instituut voor MilieuEducatie (PIME) en de dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid werken een gezamenlijke ondersteuning uit.

Daarnaast zoeken de drie provinciale intercommunales IGEAN, IGEMO en IOK in overleg met de provincie hoe ze gemeenten kunnen helpen bij deze campagne. In de loop van 2013 wordt het aanbod vanuit de intercommunales bekendgemaakt.

Gemeenten die ook acties willen ondernemen voor reductie van de broeikasgasuitstoot op het grondgebied, vinden in de Europese burgemeestersconvenant (www.burgemeestersconvenant.eu) een perfect kader. De provincie ontwikkelt in uitbreiding op de campagne 'klimaatneutrale Organisatie 2020' ook ondersteuning voor dit beleid.

Het ondersteuningsaanbod voor gemeenten die een klimaatbeleid voor hun grondgebied willen voeren zal later gecommuniceerd worden. Dit aanbod wordt opgestart in 2014. Met vragen hierover kan u terecht bij de dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid, klimaat@admin.provant.be.

2.3 BASISENGAGEMENT GEMEENTE

Gemeenten die deelnemen aan de campagne 'klimaatneutrale organisatie 2020' kiezen om volgens de trias energetica, eerst in te zetten op maximale reductie van de broeikasgasuitstoot, dan het gebruik van hernieuwbare energie te optimaliseren en tot slot de overblijvende fossiele bronnen zuinig en efficiënt te gebruiken. Vanaf 2020 compenseren de deelnemende gemeenten de overblijvende emissie.

Deelname aan de campagne 'Klimaatneutrale Organisatie 2020' houdt in dat uw bestuur zich in een collegebesluit engageert om:

- Een Klimaatneutrale Organisatie in 2020 te zijn volgens de methodiek van de provincie Antwerpen.
- Via een inventaris de broeikasgasuitstoot van de eigen werking in kaart te brengen.
- Op zoek te gaan naar efficiënte acties om de broeikasgasuitstoot te verminderen en deze uit te voeren.
- Personeel voor de uitvoering van de campagne te voorzien: De provincie raadt aan om de duurzaamheidsambtenaar hier maximaal bij te betrekken.
- Middelen te voorzien voor uitvoering van de meest efficiënte acties.
- Te communiceren over de uitvoering van deze acties via het communicatieplatform 'vriend van'. Enkel gemeenten die deelnemen aan deze campagne ontvangen een groot aanbod¹ aan communicatiemogelijkheden en de mogelijkheid om in te stappen op provinciaal georganiseerde communicatie.

---

¹ Zie draaiboek communicatie 'vriend van'

2.4 PRAKTISCH STAPPENPLAN

In de gemeenten worden volgende stappen doorlopen:

1. Collegebesluit en Gemeenteraadsbeslissing engagement voor 1 juni 2013
2. Tweejaarlijkse opmaak broeikasgasinventaris van de uitstoot van de organisatie
3. Participatief proces voor bepalen van de acties voor vermindering van de broeikasgasuitstoot
4. Vastleggen timing en budgetten acties
5. Uitvoering acties
6. Communiceren over de acties via het communicatieplatform, ook acties die al genomen zijn kunnen hiermee in de kijker gezet worden
7. Vanaf 2020 compensatie resterende uitstoot

We vragen aan nieuwe deelnemende gemeenten om in 2013 de volgende zaken te realiseren:

- opgestart zijn met de opmaak van een broeikasgasinventaris
- opgestart zijn met het participatief proces om de acties te bepalen
- zicht hebben op 1 actie die uitgevoerd zal worden in de gemeente en deze actie aankondigen via het communicatieplatform eind 2013

Voor gemeenten die hun deelname hernieuwen zijn de doelstellingen in 2013:

- de broeikasgasinventaris afgewerkt hebben
- het participatief proces om acties te bepalen opgestart hebben
- 1 actie uitgevoerd hebben in de gemeente en deze actie communiceren via platform eind 2013.

3 WAAROM DEELNEMEN?

Uw gemeente zet stappen in een eigen klimaatbeleid en wordt hierbij begeleid door de provincie. Er is afstemming voorzien met het Vlaamse beleid en dat van uw buurgemeenten.

De provincie biedt met deze campagne een kader aan dat gemeenten en provincie kan verenigen. Door de gezamenlijke inspanning daalt de werklast per gemeente. U kunt mee aansluiten bij maatregelen die lopen voor provinciegebouwen, bijvoorbeeld een samenaankoop van energieaudits.

Een groot deel van de broeikasgasuitstoot van de gemeente wordt veroorzaakt door het gebouwenpark. Renovatie en verbetering van het gebouwenpark wordt een **Europese verplichting**. Via deze campagne kan u zich **grondig** op deze verplichtingen **voorbereiden** zodat u er op een kostenoptimale manier aan kan voldoen.

We willen u er graag op wijzen dat acties om klimaatneutraal te worden, het bijkomende voordeel hebben dat ze naast het bereiken van de duurzame doelstellingen van de gemeente, ook geld kunnen opbrengen. Klimaatbeleid is het enige beleidsdomein waarin acties het **potentieel** hebben **om zichzelf terug te verdienen**.

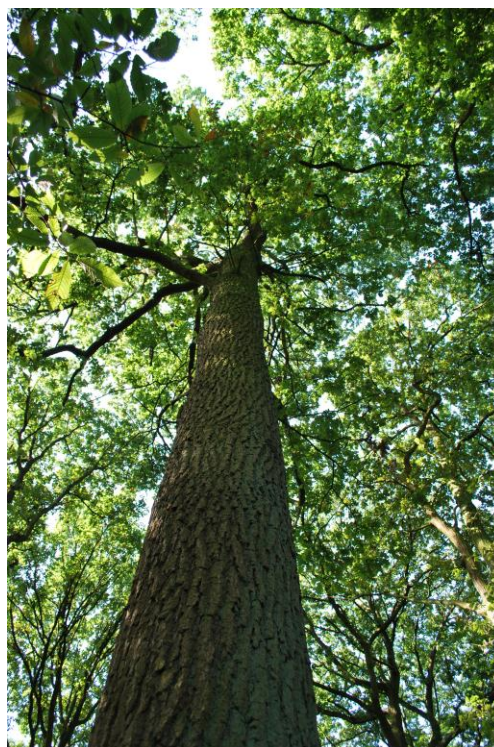
Het terugverdienen van de gemaakte investeringen zal in de tijd versnellen. Prognoses stellen dat de energiekost blijft stijgen.

Elke maatregel die het energieverbruik vermindert, draagt bij tot een **grotere energie-onafhankelijkheid**.

Daarnaast hebben investeringen van de overheid in energie-efficiëntie een **grote impact op de jobmarkt**. Een artikel van het International Energy Agency² stelt dat 17 à 19 jobs gecreëerd worden bij elk miljoen euro besteed aan energie efficiëntie. Bij financiering door de overheid zal het cijfer meer evolueren richting 90 jobs per miljoen euro geïnvesteerd

Uw gemeentelijk beleid wordt gecommuniceerd naar het grote publiek.

Klimaatbeleid dat nu wordt opgestart zal op lange termijn zijn vruchten afwerpen. Het is aan uw bestuur om de kansen nu te grijpen.

---

² Spreading the net, The multiple benefits of energy efficiency improvements

4 ONDERSTEUNINGSPAKKETTEN

Tijdens de looptijd van de campagne worden ondersteuningspakketten uitgewerkt voor de campagne 'Klimaatneutrale Organisatie 2020'. De pakketten worden beschreven in onderstaande tabel. Ze staan in de volgorde waarmee ze ter beschikking van de gemeenten gesteld worden.

Ondersteuningspakketten	Periode
Draagvlak. Tools om draagvlak te creëren binnen de gemeente als organisatie voor uitwerking van het klimaatbeleid.	2012 - 2013
Inventaris. Berekeningstool voor eenvoudige berekening van de eigen broeikasgasuitstoot. Vanuit het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) wordt ondersteuning geboden bij invullen van de inventaris (zie hoofdstuk 4).	2012 2012 - 2020
Model voor participatief proces. Gebaseerd op eigen ervaringen biedt de provincie een model aan voor het voeren van een participatief proces in de gemeente zodat alle diensten worden betrokken bij het klimaatbeleid. Via dit proces worden de acties geïdentificeerd waarmee de doelstelling behaald kan worden. De provincie helpt bij het identificeren van de acties met de grootste potentiële impact.	2012
Catalogus met projecten. Er wordt een catalogus opgebouwd met projecten die geschikt zijn om de doelstellingen van de campagne te halen. De gemeente kan deze catalogus als inspiratiebron gebruiken voor het bepalen van de eigen beleidsprioriteiten. Aan deze catalogus wordt ook uitwisseling op het terrein verbonden.	2013 - 2020
Advies duurzaam bouwen. Aan het infoloket van Kamp C kan een gemeente onafhankelijk en neutraal bouwadvies inwinnen. Ook voor het bepalen van een ambitieniveau bij bouwprojecten, energie-advies voor projecten of het screenen van aanbestedingen kan je bij Kamp C terecht. Technische diensten kunnen bij Kamp C terecht met vragen.	2011 - 2020
Communicatieplatform 'vriend van'. Communicatie via dit platform informeert burgers en personeel over de stappen die uw bestuur zet bij de uitwerking van het klimaatbeleid en over te halen zelf duurzame inspanningen te doen. Gemeenten die deelnemen aan 'Klimaatneutrale Organisatie 2020' krijgen het label 'vriend van' toegekend, ontvangen een groot aanbod aan communicatiemogelijkheden en de mogelijkheid om in te stappen op provinciaal georganiseerde communicatie.	2013 - 2020
Klimaatgroen. De mogelijkheden om via openbaar groen een bijdrage te leveren aan de opname van broeikasgassen worden uitgewerkt. De provinciale campagne "Biodiversiteit lokaal bekeken" wil zorgen voor meer en betere groene infrastructuur in uw gemeente, een belangrijke maatregel voor klimaatadaptatie.	2013 - 2020
Budgetplanning. De provincie biedt een instrument aan voor de budgetplanning bij acties die passen in de campagne. Hiermee worden de gekozen acties gebundeld en gekoppeld aan een schatting van de nodige budgetten.	2012 - 2015
Europese financiering. De provincie onderzoekt alle opties om Europese financieringsmiddelen in te zetten bij gemeenten in de provincie Antwerpen.	2013 - 2020

<p>Samenwerkingsverbanden en Samenaankopen. De provincie zoekt raakpunten tussen gemeenten en brengt deze samen in gemeentegrensoverschrijdende projecten. Tweejaarlijks zijn ook samenaankopen voor gemeenten mogelijk. De keuze van het project wordt gemaakt samen met de gemeenten. Voorbeelden zijn projecten over straatverlichting, energie-audits gemeentegebouwen, ...</p>	<p>Vanaf 2014 (tweejaarlijks)</p>
<p>Hernieuwbare Energie. De provincie helpt gemeenten bij het zoeken van kansen voor plaatsing van hernieuwbare energie-installaties op gemeentedomijnen of gebouwen.</p>	<p>2016 - 2020</p>

Ondersteuning bij opstellen broeikasgasinventaris

De broeikasgasinventaris van de gemeente opstellen is een eerste stap in de campagne 'Klimaatneutrale Organisatie 2020'. Gemeenten die deelnemen aan de campagne kunnen ondersteuning vragen aan het team BKG I van het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) bij het invullen van de broeikasgasinventaris, met indien gewenst een samenvattend rapport.

Meer informatie over dit project vindt u in '[INZOOMEN op samenwerking 2013](#)'. Of rechtstreeks bij het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (Katrijn Van Renterghem en Lieve Clement, katrijn.vanrenterghem@pih.provant.be en godelieve.clement@pih.provant.be of bkgi@pih.provant.be T 03 259 12 46-47). Meld indien mogelijk voor 28 februari aan het PIH of je in 2013 gebruik wenst te maken van het ondersteuningsproject. Zo kan een jaarplanning worden samengesteld.

Extra ondersteuning bij participatief proces en selecteren acties die de broeikasgasuitstoot verlagen

Een tweede stap is het selecteren van de efficiëntste acties die de broeikasgasuitstoot verlagen. Dit verloopt via een participatief proces in de gemeenten. De opstart van dit proces kan samenlopen met de opmaak van de broeikasgasinventaris.

In overleg met de provincie bekijken alle intercommunales (IGEAN, IGEMO en IOK) hoe ze gemeenten hierbij ondersteuning kunnen bieden. In de loop van 2013 wordt het aanbod vanuit de intercommunales bekendgemaakt.

5 DEELNAME PRAKTISCH

De gemeente is officieel geregistreerd als deelnemer aan de campagne 'Klimaatneutrale organisatie 2020', als een collegebesluit en een gemeenteraadsbeslissing voor 1 juni 2013 aan onze diensten (klimaat@admin.provant.be) wordt bezorgd. Hierbij engageert uw bestuur zich om een klimaatneutrale organisatie te zijn tegen 2020 en daarvoor het nodige personeel en de middelen ter beschikking te stellen en te communiceren via het communicatieplatform. Uw deelname wordt vermeld in de communicatie naar de pers.

U hebt interesse maar twijfelt nog? Neem contact op met de dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid (klimaat@admin.provant.be).

6 CONTACTPERSONEN

Voor vragen kan u terecht bij:

Els van Praet – dienst Duurzaam Milieu- en Natuurbeleid (03/240.66.83, klimaat@admin.provant.be)

Britt Mertens – Regiowerking (03/240.66.85, regiowerking@admin.provant.be)

Britt Biermans – Regiowerking (03/240.66.88, regiowerking@admin.provant.be)

Elke Claus – Regiowerking (03/240.66.89, regiowerking@admin.provant.be)